

Економіка воєнного часу

УДК 338.24:339.13:330.131.5(477)"364"

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20606451>

**Вплив війни в Україні на ринкову поведінку підприємств:
трансформація пропозиції та структури економічних витрат**

Іванова Наталія Юріївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії

Національного університету «Києво-Могилянська академія»
04655, Київська обл., м. Київ, вул. Григорія Сковороди, 2, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-4182-5829>

Палієнко Тетяна Петрівна

доктор філософії з економіки,
старший викладач кафедри економічної теорії

Національного університету «Києво-Могилянська академія»
04655, Київська обл., м. Київ, вул. Григорія Сковороди, 2, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-5978-0721>

Прийнято: 14.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

***Анотація.** Метою статті є дослідження впливу війни в Україні на ринкову поведінку підприємств, трансформацію ринкової пропозиції та структури економічних витрат. Для досягнення поставленої мети були використані такі методи: структуризації, узагальнення отриманих даних, абстрактно-логічний, порівняльний і системний аналіз. У результатах дослідження*

проаналізовано основні виклики воєнного періоду, а саме: руйнування інфраструктури, порушення логістики, дефіцит трудових ресурсів, зростання виробничих витрат і релокацію бізнесу. Визначено особливості адаптації підприємств до нестабільного економічного середовища, зміни у структурі виробництва, цифровізацію, диверсифікацію каналів збуту та впровадження антикризових стратегій управління. Обґрунтовано, що українські підприємства демонструють високий рівень стійкості та адаптивності завдяки інноваціям, міжнародній підтримці й освоєнню нових ринкових можливостей. У висновках зазначено, що війна спричинила суттєві зміни у структурі ринкової пропозиції та негативно вплинула на економічні результати діяльності підприємств.

Ключові слова: *мікроекономіка, витрати виробництва, воєнний стан, ринкова пропозиція, релокація бізнесу, економічні результати, підприємства, споживачі, попит.*

The Impact of the War in Ukraine on the Market Behavior of Enterprises: Transformation of Supply and the Structure of Economic Costs

Nataliya Ivanova

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Economic Theory
National University "Kyiv-Mohyla Academy"
04655, Kyiv region, Kyiv, 2 Hryhoriy Skovorody St., Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-4182-5829>

Tetiana Paliienko

Doctor of Philosophy in Economics,
Senior Lecturer, Department of Economic Theory
National University "Kyiv-Mohyla Academy"
04655, Kyiv region, Kyiv, 2 Hryhoriy Skovorody St., Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-5978-0721>

***Abstract.** The article examines the impact of the war in Ukraine on the market behavior of enterprises, the transformation of market supply, and the change in the structure of economic costs during the period of martial law.*

The relevance of the topic is due to the need for a comprehensive analysis of the functioning of business entities in conditions of deep economic instability, disruption of production and logistics processes, reduction of labor resources, and increased uncertainty. Military actions have caused significant changes in the structure of enterprise costs, mechanisms for forming market supply, management systems, and strategies for adapting business to crisis conditions, which requires scientific understanding and the development of practical recommendations to ensure the economic stability of enterprises.

The purpose of the article is to determine the features of the impact of the war on the market behavior of enterprises, study the transformation of the supply of goods and services, analyze changes in the structure of economic costs, and substantiate the mechanisms for adapting enterprises to functioning in a war economy.

To achieve the goal, a complex of general scientific and special research methods was used, in particular methods of analysis and synthesis, comparative and systemic approaches, the generalization method, statistical analysis, as well as elements of microeconomic analysis to assess the behavior of enterprises in crisis conditions.

As a result of the study, it was found that the war significantly affected the economic results of enterprises due to the increase in average and marginal production costs, disruption of supply chains, shortage of energy and labor resources, as well as the need to relocate production facilities. It was determined that the transformation of market supply is manifested in a change in the structure of production, a reduction in the volume of output of certain types of products, reorientation to new sales markets, and the active introduction of digital technologies.

It is proven that enterprises that use anti-crisis management mechanisms, diversify supply and sales channels, and also implement innovative approaches to the organization of business processes demonstrate a higher level of adaptability and competitiveness.

The practical value of the article lies in the possibility of using the obtained results to develop effective enterprise management strategies in conditions of war risks, improve cost minimization mechanisms, increase the economic sustainability of business, and form a state policy to support entrepreneurship during the post-war recovery of the Ukrainian economy.

Keywords: *microeconomics, production costs, martial law, market supply, business relocation, economic results, enterprises, consumers, demand.*

Постановка проблеми. Повномасштабна війна в Україні спричинила безпрецедентно масштабні трансформації в економічному середовищі держави та суттєво вплинула на функціонування вітчизняного підприємницького сектору. Воєнні дії стали причиною руйнування виробничих потужностей, порушення логістичних ланцюгів, скорочення споживчого попиту, міграції населення та нестабільності енергетичної системи, що істотно вплинуло на діяльність підприємств у всіх секторах економіки. У таких умовах підприємства були змушені функціонувати в

умовах високої невизначеності, нестабільності ринкового середовища та постійного зростання ризиків.

З точки зору мікроекономічної теорії, підприємство як раціональний економічний суб'єкт прагне до максимізації прибутку або мінімізації збитків за будь-яких зовнішніх умов. Воєнний стан став потужним екзогенним шоком, що суттєво змінив умови оптимізаційної поведінки фірм, зокрема структуру постійних і змінних витрат, скоротив виробничі можливості, порушив ринкову рівновагу на товарних ринках та ринках ресурсів, що поставило підприємства перед необхідністю перегляду виробничих функцій, переходу до нових рівноважних станів або виходу з ринку.

Однією з ключових економічних категорій, яка зазнала суттєвих змін унаслідок війни, стала ринкова пропозиція. Під впливом воєнних факторів відбулися структурні зміни у виробництві товарів і послуг, змінилися обсяги виробництва, напрями збуту продукції, механізми формування цін та система забезпечення підприємств ресурсами. Значна частина суб'єктів господарювання втратила виробничі потужності або була змушена релокувати бізнес до більш безпечних регіонів країни чи за кордон. Це призвело до скорочення обсягів ринкової пропозиції у багатьох секторах економіки та одночасного формування нових сегментів ринку, пов'язаних із забезпеченням оборонних потреб держави та гуманітарної підтримки населення.

Особливо гостро проблема трансформації ринкової пропозиції проявилася у промисловості, аграрному секторі, транспортній сфері та енергетиці. Руйнування підприємств, окупація частини територій, мінування сільськогосподарських земель, блокування морських портів та перебої в енергопостачанні суттєво обмежили виробничі можливості українського бізнесу. Водночас війна сприяла активізації окремих видів економічної

діяльності, зокрема виробництва військової продукції, логістичних послуг, цифрових сервісів та електронної комерції.

Суттєвих змін зазнали також економічні результати діяльності підприємств. Трансформація структури економічних витрат у бік збільшення, інфляційні процеси, девальвація національної валюти, дефіцит трудових ресурсів та скорочення платоспроможного попиту негативно позначилися на фінансовій стійкості суб'єктів господарювання. Багато підприємств зіткнулися зі зниженням прибутковості, дефіцитом оборотного капіталу, проблемами ліквідності та ускладненням доступу до кредитних ресурсів. Особливо складною стала ситуація для малого та середнього бізнесу, який має обмежені можливості для фінансової та організаційної адаптації до кризових умов.

Однак, не зважаючи на значні виклики, українські підприємства демонструють високий рівень адаптивності та стійкості. Суб'єкти господарювання активно впроваджують антикризові механізми управління, здійснюють диверсифікацію діяльності, цифровізацію бізнес-процесів, оптимізацію виробництва та переорієнтацію на нові ринки збуту. Водночас ефективність цих адаптаційних процесів значною мірою залежить від державної підтримки, міжнародної фінансової допомоги та загального рівня економічної стабільності країни.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу впливу війни на формування ринкової пропозиції та економічні результати діяльності підприємств в Україні. Особливої важливості набуває визначення основних тенденцій трансформації бізнес-середовища, оцінка рівня економічної стійкості підприємств та дослідження механізмів їх адаптації до умов воєнного стану. Отримані результати можуть бути використані для формування ефективної державної економічної політики,

удосконалення механізмів підтримки підприємництва та забезпечення післявоєнного відновлення економіки України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика впливу війни на функціонування економіки та діяльність підприємств є одним із найбільш актуальних напрямів сучасних економічних досліджень в Україні. Після початку повномасштабного вторгнення значна кількість наукових праць була присвячена дослідженню трансформації ринкового середовища, змін у структурі виробництва, особливостей формування ринкової пропозиції та оцінці економічних результатів діяльності підприємств в умовах воєнного стану.

Серед українських дослідників вагомий внесок у вивчення макроекономічних наслідків війни здійснили Уляна Росола, Наталія Гладинець та Михайло Петричко[1]. У своїх працях автори досліджують вплив воєнних дій на макроекономічну стабільність України, динаміку ВВП, інфляційні процеси, рівень безробіття та загальні тенденції розвитку національної економіки. Науковці зазначають, що війна спричинила суттєве скорочення виробничого потенціалу країни, що безпосередньо вплинуло на обсяги ринкової пропозиції та економічні результати діяльності підприємств.

Важливе місце у сучасних дослідженнях займають питання фінансової стійкості підприємств в умовах війни. Зокрема, Тетяна Ковальчук та Андрій Вергун[2] аналізують вплив воєнного стану на фінансові результати діяльності підприємств, рівень прибутковості, ліквідності та платоспроможності бізнесу. У своїх публікаціях автори наголошують, що найбільш негативного впливу зазнали підприємства промисловості, транспорту, будівництва та малого бізнесу, які через руйнування інфраструктури й скорочення попиту втратили значну частину доходів.

Окремий напрям сучасних наукових досліджень стосується структурних змін економіки та трансформації ринкової пропозиції. Так, Лілія

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Хомич та Ніла Хрущ[3] аналізують зміни у структурі виробництва та споживання в умовах війни. Автори зазначають, що війна спричинила переорієнтацію ринкової пропозиції на забезпечення базових потреб населення, оборонного сектору та критичної інфраструктури. У результаті відбулося скорочення виробництва неперіоритетних товарів і послуг та посилення ролі галузей, пов'язаних із забезпеченням безпеки держави.

Вагомий внесок у дослідження впливу війни на підприємницьку діяльність зробили Олег Гавриш, Юлія Гавриш, Анна Матюхіна та Ірина Василець[4]. У своїх роботах науковці досліджують адаптаційні механізми українського бізнесу в умовах воєнного стану, зокрема релокацію підприємств, цифровізацію бізнес-процесів, диверсифікацію діяльності та зміну логістичних маршрутів. Дослідники наголошують, що високий рівень адаптивності підприємств став одним із ключових факторів збереження економічної активності в країні.

Суттєву увагу науковці приділяють дослідженню галузевих аспектів впливу війни. Так, Олена Гривківська та Роман Карпінський[5] аналізують проблеми функціонування аграрних підприємств в умовах воєнного стану. У працях авторів наголошується, що аграрний сектор зазнав значних втрат через окупацію територій, мінування земель, руйнування логістики та проблеми експорту продукції. Водночас дослідники підкреслюють стратегічне значення аграрної галузі для забезпечення продовольчої безпеки держави та підтримання валютних надходжень.

Значну увагу проблемам економічних наслідків війни приділяють міжнародні дослідники. Зокрема, David Audretsch, Paul Momtaz, Hanna Motuzenko[6] аналізують вплив війни на підприємницьку активність, функціонування малого та середнього бізнесу, а також економічну стійкість підприємств в умовах високих ризиків. Автори підкреслюють, що війна стала не лише фактором економічних втрат, а й каталізатором трансформації

бізнес-моделей, розвитку цифрових технологій та формування нових механізмів забезпечення стійкості підприємств.

Важливе значення для дослідження проблематики мають аналітичні матеріали Національного банку України. В них значна увага приділяється макроекономічним наслідкам війни, зокрема інфляційним процесам, скороченню виробництва та зміни структури внутрішнього попиту. Аналітичні матеріали НБУ засвідчують, що основними чинниками погіршення економічних результатів підприємств стали руйнування інфраструктури, дефіцит енергоресурсів, логістичні обмеження та зростання виробничих витрат. У працях також наголошується на важливості адаптації монетарної політики до умов воєнної економіки[7].

Важливий внесок у дослідження економічних наслідків війни здійснюють фахівці Державної служби статистики України, які публікують статистичні дані щодо динаміки промислового виробництва, рівня інфляції, зміни обсягів експорту та фінансових результатів підприємств. На основі цих матеріалів науковці аналізують тенденції скорочення ринкової пропозиції у найбільш постраждалих секторах економіки[8].

Міжнародні організації, а саме, Світовий банк та Міжнародний валютний фонд, у своїх звітах досліджують інвестиційний клімат України, фінансову стабільність та перспективи економічного відновлення. У цих публікаціях підкреслюється, що головними ризиками для підприємств залишаються високий рівень невизначеності, енергетичні ризики, дефіцит трудових ресурсів, нестабільність логістичних систем та обмежений доступ до фінансових ресурсів [9,10].

У звітах цих організацій систематично висвітлюються питання інфляції, динаміки виробництва, змін ринку праці, інвестиційної активності та перспектив економічного відновлення України. Водночас у більшості наявних публікацій недостатньо уваги приділяється мікроекономічному

виміру проблеми, а саме аналізу поведінки фірм у термінах теорії витрат, ринкових структур та рівноваги виробника, що визначає наукову новизну пропонованого дослідження.

Отже, аналіз сучасних наукових досліджень свідчить про значну увагу науковців до проблем впливу війни на формування ринкової пропозиції та економічні результати діяльності підприємств. Водночас більшість наявних досліджень зосереджується переважно на окремих аспектах функціонування економіки або діяльності окремих галузей. Недостатньо комплексно дослідженими залишаються питання взаємозв'язку між трансформацією ринкової пропозиції, змінами структури попиту та економічними результатами діяльності підприємств у сучасних умовах. Це зумовлює необхідність подальших наукових досліджень, спрямованих на формування комплексного підходу до оцінки економічних наслідків війни для підприємницького сектору України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць, недостатньо дослідженими залишаються механізми трансформації ринкової пропозиції під впливом воєнних чинників. Потребують уточнення питання зміни структури виробництва, поведінки підприємств у кризових умовах, впливу релокації бізнесу на регіональні ринки та особливостей адаптації підприємств до нестабільного попиту. Крім того, недостатньо висвітленими є питання взаємозв'язку між зміною ринкової пропозиції та економічними результатами підприємств.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Сучасні умови функціонування економіки України характеризуються високим рівнем нестабільності, що обумовлено тривалими воєнними діями, масштабними руйнуваннями інфраструктури, трансформацією внутрішнього ринку та змінами у структурі підприємницької діяльності. Війна стала потужним

фактором впливу на економічну систему держави, спричинивши суттєві зміни у процесах формування ринкової пропозиції, організації виробництва, системі логістики, механізмах ціноутворення та фінансових результатах діяльності суб'єктів господарювання.

У сучасних умовах підприємства змушені адаптуватися до нових викликів, пов'язаних із дефіцитом ресурсів, скороченням трудового потенціалу, високими інфляційними ризиками, нестабільністю попиту та обмеженим доступом до фінансових ресурсів. Це зумовлює необхідність комплексного наукового дослідження впливу війни на функціонування підприємницького сектору та визначення основних тенденцій трансформації ринкового середовища.

Метою статті є комплексне дослідження впливу війни в Україні на формування ринкової пропозиції та економічні результати діяльності підприємств, а також визначення основних тенденцій трансформації бізнес-середовища та механізмів адаптації суб'єктів господарювання до умов воєнної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Повномасштабна війна, розпочата росією проти України, спричинила суттєві трансформації економічної системи держави та стала визначальним фактором зміни умов функціонування підприємств. Воєнні дії істотно вплинули на процес формування ринкової пропозиції, структуру виробництва, фінансові результати діяльності суб'єктів господарювання та загальний рівень економічної стабільності. У сучасних умовах підприємства змушені функціонувати в середовищі підвищених ризиків, нестабільного попиту, порушення логістичних зв'язків та постійного зростання виробничих витрат.

Важливим елементом ринкової системи є ринкова пропозиція, яка характеризує обсяг товарів і послуг, які виробники готові запропонувати споживачам за певного рівня цін. В умовах війни механізм формування

ринкової пропозиції зазнав значних змін через вплив зовнішніх і внутрішніх дестабілізаційних чинників.

З мікроекономічної точки зору, функція пропозиції фірми визначається умовою рівності ціни та граничних витрат ($P = MC$). В умовах воєнного стану зростання граничних витрат, через подорожчання сировини, енергоносіїв і транспорту, зумовило скорочення оптимального обсягу випуску або повний вихід фірм з ринку. Здатність підприємств перекласти цей тягар витрат на споживача та уникнути спрацювання правила закриття прямо залежала від цінової еластичності попиту, що й зумовило глибоку структурну трансформацію ринкової пропозиції.

Найбільше зросла частка підприємств, що працюють у сферах виробництва товарів першої необхідності, агропромислового сектору, оборонної промисловості, ІТ-послуг, логістики та енергетики. Водночас скоротилась частка підприємств у машинобудуванні, металургії, сфери розваг, туристичному бізнесі та непродовольчій роздрібній торгівлі. За словами прем'єр-міністра Дениса Шмигала у перші місяці повномасштабної війни близько 17% підприємств повністю припинили діяльність [11]. Крім того, за 11 місяців 2025 року понад 11 тисяч підприємств припинили свою діяльність в Україні. Найбільше припинень діяльності зафіксовано у Києві, Дніпропетровській та Львівській областях [12].

Однією з основних причин скорочення ринкової пропозиції стало руйнування виробничої інфраструктури. Значна кількість промислових підприємств опинилася в зоні активних бойових дій або на тимчасово окупованих територіях. Руйнування заводів, складських приміщень, транспортних вузлів та енергетичних об'єктів призвело до часткової або повної зупинки виробництва в багатьох галузях економіки.

Особливо гостро негативний вплив війни проявився у промисловому секторі. Металургійні, машинобудівні та хімічні підприємства зазнали

суттєвих втрат через фізичне знищення виробничих потужностей, порушення постачання сировини та скорочення експортних можливостей. Водночас війна сприяла активізації окремих сегментів виробництва, пов'язаних із виготовленням військової продукції, засобів захисту, медичного обладнання та товарів першої необхідності.

Значний вплив на формування ринкової пропозиції мало порушення логістичних ланцюгів. Блокування морських портів, пошкодження автомобільних шляхів, мостів та залізничної інфраструктури суттєво ускладнили постачання сировини та реалізацію готової продукції. Підприємства були змушені шукати альтернативні маршрути постачання, що призвело до збільшення транспортних витрат і собівартості продукції.

Важливим фактором трансформації ринкової пропозиції стало скорочення трудових ресурсів. Масова міграція населення за кордон, мобілізація працівників та демографічні втрати спричинили дефіцит кадрів у багатьох галузях економіки. Найбільше нестача робочої сили відчувається у промисловості, будівництві, транспорті та аграрному секторі. У відповідь підприємства активізували процеси автоматизації виробництва, цифровізації бізнес-процесів та оптимізації організації праці.

Суттєві зміни відбулися також у структурі ринкової пропозиції. В умовах війни спостерігається переорієнтація виробництва на забезпечення базових потреб населення та оборонного сектору. Зросли обсяги виробництва продовольчих товарів, паливно-енергетичних ресурсів, медичної продукції, засобів зв'язку та військового спорядження. Водночас значно скоротилася пропозиція товарів тривалого користування, предметів розкоші та окремих видів послуг.

У відповідь на нові виклики підприємства почали активно адаптувати свою діяльність. Одним із важливих напрямів стала релокація бізнесу до більш безпечних регіонів України. Це дозволило частково зберегти

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

виробничий потенціал і робочі місця. За даними кількість релокованих підприємств у 2024 році становила 11 083[13]. Основними регіонами релокації стали Львівська (28,6%), Закарпатська (17,9%), Чернівецька (12,2%), Івано-Франківська (8,3%) та Тернопільська (7,5%) області [14].

До найактивніших релокованих галузей відносяться торгівля, будівництво, агросектор та ІТ-сектор[15]. Зміна структури ринкової пропозиції наведена в табл.1.

Таблиця 1

Зміна структури ринкової пропозиції підприємств України в умовах війни

Галузь економіки	Тенденція зміни ринкової пропозиції	Частка релокованих підприємств, %	Мікроекономічна характеристика зміни пропозиції
Оптова торгівля	Зростання	32.4	Зсув кривої пропозиції праворуч як адаптація до структурних змін ринкового попиту
Будівництво	Помірне зростання	6.3	Компенсаторне розширення пропозиції на тлі нееластичного попиту на відбудову інфраструктури
Операції з нерухомістю	Часткове зростання	4.8	Регіональні зсуви ринкової рівноваги під впливом географічного переміщення споживачів
Сільське господарство	Зростання стратегічного значення	4.6	Зростання граничних витрат (MC) та зсув кривої пропозиції ліворуч через втрату виробничих факторів
Транспорт і логістика	Зростання попиту	4.2	Зростання середніх змінних витрат (AVC) та пошук нової ринкової рівноваги на вищому ціновому рівні
Харчова промисловість	Зростання	2.3	Зростання граничних витрат (MC) за умови абсолютно нееластичного попиту на базові блага
ІТ-сектор	Активне зростання	2.2	Мінімізація постійних витрат (FC), збереження та стабільне розширення обсягів пропозиції
Металургія	Скорочення	-	Стрімкий зсув кривої пропозиції (S) ліворуч через фізичне знищення та

			втрату основного капіталу
Туризм та розваги	Значне скорочення	-	Вимушене закриття підприємств внаслідок різкого падіння попиту на товари першочергової потреби

Джерело: систематизовано за [1, 2, 3, 4]

Воєнні дії негативно позначилися на фінансово-економічних показниках діяльності підприємств. Однією з ключових проблем стало різке зростання виробничих витрат. Підвищення цін на енергоресурси, логістичні послуги, сировину та оплату праці спричинило збільшення собівартості продукції в більшості галузей економіки.

Інфляційні процеси стали додатковим чинником погіршення фінансового стану підприємств. Високий рівень інфляції призвів до зниження купівельної спроможності населення та скорочення внутрішнього попиту. У результаті підприємства зіткнулися зі зменшенням обсягів реалізації продукції та падінням прибутковості.

Суттєвий вплив на економічні результати діяльності підприємств мало скорочення інвестиційної активності. В умовах високого рівня ризиків та невизначеності інвестори значно обмежили фінансування нових проєктів. Зниження обсягів інвестицій негативно позначилося на модернізації виробництва, оновленні основних фондів та впровадженні інноваційних технологій.

Особливо складною стала ситуація для малого та середнього бізнесу, який має обмежені фінансові резерви та нижчий рівень стійкості до кризових явищ. Малий бізнес, як правило, має вищий рівень операційного важеля (частка постійних витрат у структурі собівартості), що обумовлює його більшу вразливість до падіння обсягів реалізації. Тому частина підприємств була змушена припинити діяльність через втрату ринків збуту, дефіцит оборотного капіталу та неможливість відновлення виробництва.

Слід зазначити, що найбільших втрат зазнали металургія, машинобудування, транспорт, сфера послуг. Водночас позитивну динаміку або відносну стійкість демонстрували окремі галузі, пов'язані з оборонною промисловістю, ІТ-сектором, виробництвом товарів першої необхідності та агропромисловим комплексом, змогли адаптуватись швидше та навіть наростити обсяги діяльності. Динаміка економічних результатів діяльності підприємств наведена в табл.2

Таблиця 2

Основна динаміка економічних результатів підприємств України

Рік	Фінансовий результат до оподаткування	Частка прибуткових підприємств	Основні тенденції
2021 (двовоєнний)	≈ 1,12 трлн.Грн.. прибутку	73,3%	Пікові показники перед війною
2022	88,5 млрд.грн.	66,2%	Різке падіння через вторгнення
2023	Відновлення прибутковості	~70%	Адаптація бізнесу
2024	Подальше зростання	понад 72%	Стабілізація економіки
2025	958,4 млрд.грн..	74,3%	Стабілізація економіки

Джерело: систематизовано за [16, 17]

Дані свідчать, що у 2022 році прибуток підприємств скоротився у 12,6 рази порівняно з 2021 роком. Збитки підприємств зросли майже вчетверо — до 928 млрд. грн.

У 2025 році ситуація значно покращилася: підприємства отримали майже 958 млрд.грн. доподаткового прибутку, а частка прибуткових компаній зросла до 74,3%.

Як показав аналіз таблиці, війна суттєво трансформувала структуру ринкової пропозиції в Україні та негативно вплинула на економічні результати діяльності підприємств. Водночас адаптація бізнесу через релокацію, цифровізацію та переорієнтацію виробництва дозволила частині

підприємств зберегти економічну активність і продовжити функціонування в умовах воєнного часу. З мікроекономічних позицій, цифровізація бізнес-процесів виступає інструментом зниження трансакційних витрат і витрат на координацію, що відповідає концепції Р. Коуза, коли фірми розширюють інтерналізацію функцій (наприклад, власна доставка замість аутсорсу) або, навпаки, скорочують її, передаючи частину діяльності ринку. Диверсифікація збуту – це мікроекономічна стратегія зниження цінової еластичності залежності від окремого ринку.

Суттєвим фактором впливу на ринкову пропозицію стала зміна поведінки споживачів. Через жорстке посилення бюджетних обмежень змінилася карта кривих байдужості домогосподарств. Для максимізації сукупної корисності в умовах падіння реальних доходів споживачі почали надавати перевагу товарам базового споживання, що змусило підприємства переглядати асортимент продукції та цінову політику.

Водночас окремі суб'єкти господарювання змогли адаптуватися до нових умов шляхом зміни напрямів діяльності, виходу на нові ринки та впровадження цифрових технологій.

Вплив війни на діяльність підприємств є нерівномірним залежно від галузевої специфіки.

Аграрний сектор, який традиційно є одним із ключових секторів української економіки, зазнав значних втрат через окупацію територій, мінування сільськогосподарських земель та руйнування логістичної інфраструктури. Водночас аграрні підприємства зберегли відносно високий рівень адаптивності завдяки переорієнтації експортних маршрутів та підтримці міжнародних партнерів.

Промисловість постраждала найбільше через концентрацію значної частини виробничих потужностей у східних і південних регіонах України.

Руйнування підприємств, дефіцит енергопостачання та логістичні обмеження призвели до суттєвого скорочення промислового виробництва.

Водночас ІТ-сектор продемонстрував високий рівень стійкості до кризових явищ. Завдяки дистанційному формату роботи та високому рівню цифровізації більшість ІТ-компаній змогли продовжити діяльність навіть в умовах воєнного стану. Крім того, цифровізація стала важливим інструментом адаптації бізнесу в інших галузях економіки.

Сфера торгівлі та послуг також зазнала трансформацій. Активного розвитку набула електронна комерція, онлайн-сервіси та доставка товарів. Одним із найбільш поширених напрямів стала релокація бізнесу до більш безпечних регіонів України. Переміщення виробничих потужностей дозволило частково зберегти економічну активність та робочі місця.

Важливим чинником забезпечення стійкості підприємств стала цифровізація бізнес-процесів. Використання електронної комерції, дистанційного управління, CRM-систем та автоматизації виробництва сприяло підвищенню ефективності діяльності та зниженню витрат.

Підприємства також активно здійснюють диверсифікацію діяльності та переорієнтацію на нові ринки збуту. Особливого значення набуває розвиток експорту до країн Європейського Союзу, що сприяє залученню валютних надходжень та збереженню фінансової стабільності бізнесу.

Важливу роль у підтримці підприємництва відіграє державна політика. Запровадження програм пільгового кредитування, грантової підтримки, податкових пільг та програм релокації підприємств сприяє частковій стабілізації діяльності суб'єктів господарювання. Крім того, суттєве значення має міжнародна фінансова допомога, спрямована на підтримку економіки України та відновлення підприємницького сектору.

Післявоєнне відновлення економіки України потребуватиме значних фінансових ресурсів, модернізації виробничої інфраструктури та активного

залучення інвестицій. Одним із ключових напрямів розвитку стане впровадження інноваційних технологій, цифровізація економіки та інтеграція українського бізнесу до європейського економічного простору.

Очікується, що у перспективі відбудеться поступове відновлення ринкової пропозиції, стабілізація виробничих процесів та зростання економічної активності підприємств. Водночас ефективність цих процесів значною мірою залежатиме від рівня державної підтримки, безпекової ситуації та темпів відновлення інфраструктури.

Таким чином, війна стала потужним фактором трансформації економічного середовища України та діяльності підприємств. Попри значні втрати та високий рівень ризиків, український бізнес демонструє здатність до адаптації та формування нових механізмів забезпечення економічної стійкості в умовах воєнної економіки.

Висновки. Проведене дослідження дозволило встановити, що повномасштабна війна, розпочата росією проти України, стала одним із наймасштабніших дестабілізаційних чинників для національної економіки та суттєво вплинула на функціонування підприємницького сектору. Воєнні дії спричинили глибокі структурні трансформації економічного середовища, які проявилися у зміні механізмів формування ринкової пропозиції, погіршенні економічних результатів діяльності підприємств, порушенні виробничо-логістичних зв'язків та посиленні фінансово-економічних ризиків.

У результаті дослідження встановлено, що одним із ключових наслідків війни стало суттєве скорочення ринкової пропозиції у більшості секторів економіки. Основними причинами цього процесу стали руйнування виробничої та транспортної інфраструктури, втрата частини виробничих потужностей, блокування логістичних маршрутів, дефіцит енергоресурсів і скорочення трудового потенціалу країни. Особливо негативного впливу зазнали промисловість, транспортна сфера, будівництво та аграрний сектор,

діяльність яких значною мірою залежить від стабільного функціонування інфраструктури та логістики.

Доведено, що війна спричинила суттєві зміни у структурі ринкової пропозиції. У сучасних умовах підприємства переорієнтовують виробництво на забезпечення базових потреб населення, оборонного сектору та критичної інфраструктури. Зросла роль виробництва товарів першої необхідності, продукції військового призначення, логістичних та цифрових послуг. Водночас скоротилася частка неперіоритетних товарів і послуг, що свідчить про трансформацію споживчих пріоритетів та адаптацію бізнесу до умов воєнної економіки.

У ході дослідження встановлено, що війна негативно вплинула на економічні результати діяльності підприємств. Зростання виробничих витрат, інфляційні процеси, нестабільність валютного курсу, скорочення платоспроможного попиту та високий рівень невизначеності призвели до зниження прибутковості, погіршення ліквідності та зростання фінансових ризиків суб'єктів господарювання. Особливо складною виявилася ситуація для малого та середнього бізнесу, який має обмежені фінансові резерви та нижчий рівень адаптивності до кризових умов.

Водночас результати дослідження підтвердили високий рівень адаптаційного потенціалу українських підприємств. В умовах воєнного стану бізнес активно впроваджує механізми антикризового управління, здійснює релокацію виробництва, цифровізацію бізнес-процесів, диверсифікацію діяльності та переорієнтацію на нові ринки збуту. Особливого значення набуває розвиток електронної комерції, автоматизація виробничих процесів та інтеграція підприємств у міжнародні економічні зв'язки.

Дослідження показало, що війна не лише спричинила масштабні економічні втрати, а й стала каталізатором структурної трансформації економіки України. Формуються нові моделі ведення бізнесу, посилюється

роль цифрових технологій, змінюються підходи до управління ризиками та забезпечення економічної стійкості підприємств. У перспективі це може стати основою для формування більш гнучкої, інноваційної та конкурентоспроможної економічної системи.

З мікроекономічної точки зору, вагомим результатом дослідження є підтвердження того, що в умовах воєнного шоку підприємства демонструють поведінку, що відповідає теоретичним підходам, а саме скорочення випуску при зростанні граничних витрат, вихід частини фірм з ринку при $P < ATC$, пошук нових рівноважних станів через диверсифікацію та зміну ринкових сегментів. Саме підприємницька функція в умовах зовнішніх шоків забезпечує життєздатність економіки через перерозподіл дефіцитних ресурсів на користь найбільш затребуваних і результативних видів діяльності.

Отже, подальше дослідження впливу війни на формування ринкової пропозиції та економічні результати діяльності підприємств є важливим напрямом наукових досліджень. Особливо актуальними залишаються питання оцінки довгострокових економічних наслідків війни, ефективності механізмів державної підтримки бізнесу, розвитку післявоєнної економіки та формування стратегій забезпечення стійкості підприємств в умовах глобальних кризових викликів.

Список використаних джерел

1. Вплив війни на економіку України: макроекономічний аспект / У. В. Росола, Н. Ю. Гладинець, М. М. Петричко. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2023. Вип. 19(1). С. 226-234. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2023_19\(1\)__27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2023_19(1)__27).

2. Ковальчук, Т., & Вергун, А. (2025). АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВІЙНИ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ. *Економіка та суспільство*, (81). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-159>
3. Хомич Л.В., Хрущ Н.А. Аналітична оцінка впливу війни на економічну активність і структурні зміни в економіці України. *Економіка і суспільство*. 2024. Вип. 60 <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-97> <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3617/3547>
4. Gavrysh, O., Gavrysh, I., Matiukhina, A., & Vasylets, I. (2024). The first year's impact of the full-scale war on Ukrainian business. *Economics of Development*, 23(1), 18-29. <https://doi.org/10.57111/econ/1.2024.18>
5. Гривківська, О., & Карпінський, Р. (2024). РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ. *Київський економічний науковий журнал*, (6), 24-28. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-6-4>
6. David Audretsch, Paul Momtaz, Hanna Motuzenko. How War Affects Entrepreneurship: Evidence from the Russian-Ukrainian Conflict <https://voxukraine.org/en/how-war-impacts-entrepreneurship-evidence-from-the-russia-ukraine-conflict>
7. Національний банк України Інфляційний звіт, січень 2026 року. Київ : НБУ, 2026. URL: НБУ — Інфляційний звіт 2026
8. Державна служба статистики України Соціально-економічне становище України у 2025 році. Київ : Держстат України, 2025. URL: Держстат України
9. Світовий банк Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5). Washington : World Bank Group, 2026. URL: WorldBank — RDNA5 Ukraine 2026

10. Міжнародний валютний фонд World Economic Outlook 2025.
<https://www.imf.org/en/-/media/files/publications/cr/2025/english/1ukrea2025002-print-pdf.pdf>
11. https://tsn.ua/groshi/blizko-17-pidpriyemstv-povnistyu-pripinili-svoyu-diyalnist-cherez-viynu-odnak-ekonomika-vidnovlyuyetsya-shmigal-2057233.html?utm_source=chatgpt.com
12. https://minfin.com.ua/ua/2025/12/15/164317778/?utm_source=chatgpt.com
13. Понад 11 тис. компаній змінили адресу реєстрації у 2024 році.
URL: <https://opendatabot.ua/analytics/business-migration-2024>
14. https://me.gov.ua/News/Detail?id=a54c8281-02fa4ced-8b14-3a7ca772a826&lang=uk-UA&title=Zavdiaki&utm_source=chatgpt.com
15. https://ird.gov.ua/irdp/p20250035.pdf?utm_source=chatgpt.com
16. https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4040641-castka-pributkovih-velikih-ta-serednih-pidpriemstv-sagnula-74-derzstat.html?utm_source=chatgpt.com
17. https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4040641-castka-pributkovih-velikih-ta-serednih-pidpriemstv-sagnula-74-derzstat.html?utm_source=chatgpt.com